

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE BIELSKIM
W LATACH 2003÷2005**

Bielsk Podlaski, październik 2003r.

Wstęp

W każdym społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków, czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej. W powiecie bielskim liczbę osób niepełnosprawnych szacuje się na ponad 6200 i liczba ta stale rośnie.

Zdecydowaną większość wśród orzeczonych przez Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności osób niepełnosprawnych stanowią osoby w wieku 16 lat i więcej.

Według danych Zespołu wśród osób niepełnosprawnych:

co piąta osoba jest w grupie wiekowej 16÷25 lat,

co dziewiąta osoba jest w grupie wiekowej 26÷40 lat,

co druga osoba jest w grupie wiekowej 40÷60 lat,

w grupie wiekowej powyżej 60 lat w Zespole orzeka się co piąta osoba.

Zarówno w Polsce jak i w naszym powiecie tendencje wzrostowe tłumaczyć można między innymi rozwijającą się techniką (wypadki), zatrucianiem i niszczeniem środowiska naturalnego, postępem medycyny ratującej życie, ale nie zawsze umiejącej zapobiec skutkom chorób czy wypadków. Stresujący tryb życia, brak nawyków prozdrowotnych jest także przyczyną dużej liczby przypadków niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne mają prawo do korzystania z niezbędnych środków, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków ustawowych dla ogółu obywateli, bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.

Prawo do posiadania praw na równi z osobami zdrowymi zapewnia Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Dokumentem odnoszącym się w całości do osób niepełnosprawnych jest Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 VIII 1997r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. Uchwałą tą Sejm RP

potwierdził niezbywalne prawa osób niepełnosprawnych oraz wezwał rząd i władze samorządowe do podjęcia działań na rzecz przestrzegania tych praw. Podstawowym aktem prawnym dotyczącym osób niepełnosprawnych jest Ustawa z dnia 27 VIII 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Odniesienie do osób niepełnosprawnych znalazło się w Ustawie z 4VI 1998r. o samorządzie powiatowym.

Dokumenty te stanowią ważną bazę dla budowy *Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych*, w którym należy zaplanować takie działania, które będą odpowiadać potrzebom niepełnosprawnych obywateli naszego powiatu, jak też możliwościom ich realizacji w oparciu o posiadany potencjał i zasoby.

I. DIAGNOZA

Według zgromadzonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim danych za rok 2002, wynika iż na terenie powiatu bielskiego żyje ogółem 6200 osób niepełnosprawnych, z czego 414 stanowią dzieci. (Dane zebrane przez PCPR do Karty Powiatu na zlecenie Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych).

Problemy osób niepełnosprawnych wchodzą w ramy strategii pomocowej struktur działających w obszarze zdrowia, zatrudnienia, pomocy społecznej, kultury, sportu, turystyki, transportu itd. Wynika stąd potrzeba uwzględnienia udziału wielu partnerów w przygotowaniu programu.

1. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

W przypadku dorosłych osób niepełnosprawnych istotnym problemem jest bezrobocie. Długotrwałe pozostawanie bez pracy osoby niepełnosprawnej prowadzi do negatywnych skutków ekonomicznych, psychicznych i społecznych. Rehabilitacja zawodowa ma za zadanie uaktywnienie osób niepełnosprawnych, podniesienie poziomu życia, a w szczególności integracji społecznej. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym „wyjścia z czterech ścian” swoich mieszkań, zapewnia im kontakt ze społeczeństwem, integrację, poczucie własnej wartości. Polepszenie sytuacji ekonomicznej umożliwia osobom niepełnosprawnym korzystanie z rehabilitacji, środków ortopedycznych i pomocniczych, które pozwalają zmniejszać skutki niepełnosprawności.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia

i awansu poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Na przestrzeni ostatnich lat notuje się niewielkie zmniejszenie liczby zarejestrowanych niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bielskiego.

Tabela Nr 1

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne lub poszukujące pracy (wg stanu na 31XII 2002r.)
2000	155
2001	132
2002	126

(źródło: dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności)

Według stanu na koniec XII 2002r. osoby niepełnosprawne stanowiły ok. 4,4% zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy.

Bardzo dużą rolę w możliwości uzyskania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne odgrywa poziom wykształcenia.

Tabela Nr 2

Poziom wykształcenia	Odsetek osób bezrobotnych do ogółu niepełnosprawnych (%)
mniej niż podstawowe	12,4 %
podstawowe	35,8 %
zasadnicze	20 %
średnie	29 %
wyższe	2,7 %

(źródło: dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności)

Z osób orzeczonych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności na 31.12.2002r. – 28,4% stanowiły osoby zatrudnione.

W powiecie bielskim są dwa zakłady pracy chronionej:

- HOOP S.A. w Warszawie Zakład Produkcyjny w Bielsku Podlaskim ul. Mickiewicza 200,
- Spółdzielnia Inwalidów „Przyszłość” w Bielsku Podlaskim ul. Dąbrowskiego 3.

W sumie zatrudniają one 613 osoby niepełnosprawne (stan na XII 2002r.). Na otwartym rynku pracy pracuje szacunkowo 300 osób niepełnosprawnych natomiast działalność gospodarczą prowadzi ok. 30 osób.

Poniższa tabela obrazuje pomoc w zakresie rehabilitacji zawodowej jaką udzielił Starosta Bielski w latach 1999-2002 ze środków PFRON.

Tabela Nr 3

Rok	Liczba utworzonych, przystosowanych stanowisk pracy z częściową refundacją środków PFRON	Liczba udzielonych pożyczek na utworzoną działalność gospodarczą	Liczba osób którym dofinansowano do oprocentowania kredytu na kontynuowanie działalności gospodarczej
1999	28	4	2
2000	6	2	0
2001	9	2	1
2002	10	1	2

(źródło: sprawozdania samorządu powiatowego z wykorzystania środków PFRON)

2. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych.

Do podstawowych form rehabilitacji społecznej zalicza się zwłaszcza uczestnictwo w:

- turnusach rehabilitacyjnych,

- zespołach ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo, rekreacyjnych i sportowych zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych,
- warsztatach terapii zajęciowej.

Rehabilitacja społeczna realizowana jest również przez likwidację barier architektonicznych, technicznych, transportowych i w komunikowaniu się.

W powiecie bielskim pomocą osobom niepełnosprawnym w zakresie rehabilitacji społecznej zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dofinansowywane jest uczestnictwo osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych i imprezach integracyjnych. Dofinansowywana jest likwidacja barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych. Liczbę osób, którym udzielono pomocy w powyższym zakresie w latach 1999-2002 przedstawia tabela nr 4.

Wobec nie zadawalającej dostępności osób niepełnosprawnych do jednostek prowadzących usługi rehabilitacyjne usprawniające psychoruchowo i fizycznie, konieczne jest tworzenie nowych i wspieranie już istniejących placówek rehabilitacyjnych. W powiecie bielskim jest 5 placówek prowadzących usługi rehabilitacyjne, są to:

- Gabinet Rehabilitacji Medycznej w Bielsku Podlaskim ul. Dąbrowskiego 3 (usługi ogólnodostępne),
- SP ZOZ w Bielsku Podlaskim ul. Kleszczelowska 1 (usługi tylko dla pacjentów szpitala),
- Stowarzyszenie „Serce Ludzi Ziemi Bielskiej” w Bielsku Podlaskim ul. Jagiellońska (usługi ogólnodostępne)

- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Szansa” w Bielsku Podlaskim ul. Mickiewicza 122 (usługi tylko dla członków stowarzyszenia),
- Dom Pomocy Społecznej w Brańsku (usługi tylko dla pensjonariuszy),

Istniejące potrzeby w zakresie dostępu osób niepełnosprawnych do budynków użyteczności publicznej, w których brak pochylni, wind i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych nie pozwalają im na samodzielne funkcjonowanie w środowisku.

Tabela nr 4

Rok	Liczba osób uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych	Liczba zlikwidowanych barier funkcjonalnych
1999	101	17
2000	139	19
2001	224	18
2002	153	0 (brak środków finans. PFRON)

(źródło: sprawozdania samorządu powiatowego z wykorzystania środków PFRON)

3. Edukacja osób niepełnosprawnych.

Osobom niepełnosprawnym, szczególnie dzieciom i młodzieży należy zapewnić warunki i stworzyć możliwości samodzielnego uczęszczania do ogólnie dostępnych placówek edukacyjnych.

W powiecie bielskim edukację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej prowadzą:

- Przedszkole Integracyjne Nr 3 w Bielsku Podlaskim przy ulicy Żeromskiego 4

- Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Nr 3 z oddziałami integracyjnymi w Bielsku Podlaskim przy ulicy Poniatowskiego 9
- Zespół Szkół Specjalnych w Bielsku Podlaskim przy ulicy Kleszczelowskiej 5

Do placówek tych uczęszcza 120 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej z czego prawie połowa to mieszkańcy wsi z terenu powiatu bielskiego (dane z roku 2002). Dzieci te (szczególnie z głęboką dysfunkcją psychoruchową) mają utrudniony dostęp do szkół z powodu braku odpowiednich środków transportu. W powiecie bielskim jest tylko jeden 9 - osobowy samochód przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych.

Z informacji uzyskanych w placówkach przedszkolnych i szkolnych wynika, iż w istniejących obiektach należy zlikwidować szereg występujących barier architektonicznych.

4. Pomoc społeczna wobec osób niepełnosprawnych.

Zadania i metody niesienia pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym zawarte są w Powiatowym Programie Pomocy Społecznej na lata 2001-2005 (Cel Operacyjny Nr 4) przyjętym Uchwałą Nr XXVIII/148/2000 Rady Powiatu w Bielsku Podlaskim z dnia 27 listopada 2000r.

5. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Organizacje pozarządowe są ważnym i niezbędnym partnerem organów samorządowych w niesieniu pomocy osobom

niepełnosprawnym. Organizacje te bardzo dobrze znają swoje środowisko i służą nieocenioną pomocą w rozwiązywaniu problemów tych środowisk.

W powiecie bielskim funkcjonują 4 organizacje społeczne, które działają na rzecz osób niepełnosprawnych, są to:

- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Szansa” z siedzibą w Bielsku Podlaskim ul. Mickiewicza 122,
- Stowarzyszenie „Serce Ludzi Ziemi Bielskiej” z siedzibą w Bielsku Podlaskim ul. Jagiellońska
- Stowarzyszenie Ludzi Dobrej Woli „Raj” z siedzibą w Bielsku Podlaskim ul. Kazimierzowska
- Polski Związek Niewidomych – Koło Terenowe w Bielsku Podlaskim ul. Kazimierzowska

Na podstawie spotkań roboczych i kontaktów z przedstawicielami tych organizacji należy stwierdzić, iż organizacje te napotykają trudności w swojej działalności w związku z brakiem środków finansowych na bieżące funkcjonowanie jak i brak odpowiednich warunków lokalowych.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Założeniem „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych” jest poprawa warunków życia zawodowego i społecznego każdego niepełnosprawnego mieszkańca powiatu bielskiego oraz jego rodziny w zakresie:

- 1) zatrudnienia na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami i wykształceniem,
- 2) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną najsłabszych grup społecznych,

- 3) nauki w szkołach wraz ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również w szkołach specjalnych,
- 4) dostępu do dóbr i usług publicznych,
- 5) dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji leczniczej oraz zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

III. KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Działanie na rzecz aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielnienia się osób niepełnosprawnych.
2. Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków sprzyjających społecznej integracji i edukacji.
3. Przystosowanie środowiska fizycznego do potrzeb osób niepełnosprawnych.
4. Poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych.
5. Wspieranie merytoryczne i finansowe organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

KIERUNEK I

Działanie na rzecz aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielnienia się osób niepełnosprawnych.

ZADANIA:

1. Prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy.
2. Szkolenie osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy.

3. Udzielanie pożyczek osobom niepełnosprawnym zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą.
4. Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej.
5. Przystosowanie miejsc pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.
6. Tworzenie miejsc pracy z uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych i potrzeb osób niepełnosprawnych,
7. Systematyczne kontrole stanowisk pracy przez jednostkę uprawnioną, ze szczególnym uwzględnieniem ergonomii pracy i obowiązujących przepisów.

OCZEKIWANE EFEKTY:

1. Podniesienie kwalifikacji osób niepełnosprawnych, umożliwienie łatwiejszego znalezienia pracy.
2. Utworzenie miejsc pracy osobom niepełnosprawnym, tym samym poprawę ich warunków ekonomicznych.
3. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez pracę na otwartym rynku pracy.
4. Praca osób niepełnosprawnych na stanowiskach zgodnych z ergonomią i obowiązującymi przepisami.

Partnerzy: PUP, pracodawcy, samorząd powiatowy, samorzady gminne powiatu, PFRON, PCPR.

KIERUNEK II

Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków sprzyjających społecznej integracji i edukacji.

ZADANIA:

1. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach przedszkolnych i szkolnych powiatu bielskiego prowadzących edukację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
2. Ograniczenie nauczania indywidualnego w domu do incydentalnych przypadków.
3. Utworzenie klas integracyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach w każdej gminie powiatu bielskiego.
4. Likwidacja barier transportowych w dostępie do szkół powiatu bielskiego prowadzących edukację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

OCZEKIWANE EFEKTY:

1. Ułatwienie dostępu do obiektów użyteczności publicznej, przede wszystkim przedszkoli i szkół do których uczęszczają osoby niepełnosprawne.
2. Poprawa komunikacji do szkoły specjalnej dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej z terenu powiatu bielskiego.
3. Rozszerzenie możliwości nauczania dzieci niepełnosprawnych razem z rówieśnikami pełnosprawnymi w szkołach ogólnodostępnych.

Partnerzy: samorząd powiatowy, samorzady gminne powiatu, dyrekcje szkół, PFRON, PCPR, Wydział Architektury Starostwa Powiatowego.

KIERUNEK III

Przystosowanie środowiska fizycznego do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA:

1. Likwidacja barier architektonicznych w urzędach administracji publicznej.
2. Budowa ,rozbudowa , modernizacja obiektów służących rehabilitacji, jak również likwidacja barier architektonicznych w tych obiektach .
3. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.
4. Zebranie informacji na temat lokalizacji na terenie powiatu bielskiego obiektów użyteczności publicznej, placówek edukacyjnych, oświatowych i kulturalnych pozbawionych barier architektonicznych.

OCZEKIWANE EFEKTY:

1. Zwiększenie dostępności do obiektów użyteczności publicznej, szczególnie administracji samorządów lokalnych , jak również do obiektów w których prowadzona jest rehabilitacja .
2. Poprawa warunków i przestrzeni życiowej osób niepełnosprawnych.
3. Poszerzenie wiedzy i świadomości w społeczeństwie na temat problematyki osób niepełnosprawnych.

Partnerzy: samorząd powiatowy, samorzady gminne, PFRON, Wydział Architektury Starostwa Powiatowego, PCPR, organizacje pozarządowe.

KIERUNEK IV

Poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych poprzez rozwój placówek świadczących tego rodzaju usługi oraz uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych.

ZADANIA:

1. Rozwój infrastruktury medyczno-rehabilitacyjnej w powiatowych placówkach świadczących usługi rehabilitacyjne.
2. Włączenie ośrodków pomocy społecznej do tworzenia jednostek świadczących usługi rehabilitacyjne w środowisku lokalnym.
3. Poprawa dostępu do informacji słownej i wizualnej w gminach powiatu bielskiego na temat organizowanych turnusów rehabilitacyjnych.
4. Rozwój działalności opiekuńczej w miejscach zamieszkania chorych osób niepełnosprawnych.
5. Tworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

OCZEKIWANE EFEKTY:

1. Zwiększenie rodzaju i jakości usług rehabilitacyjnych w placówkach świadczących takie usługi.
2. Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych w środowiskach lokalnych osób niepełnosprawnych.
3. Zmniejszenie liczby osób oczekujących na usługi rehabilitacyjne i opiekuńcze.

Partnerzy: samorząd powiatowy, samorzady gminne, miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, zakłady opieki zdrowotnej, PFRON, PCPR, Wydział Ochrony Zdrowia Starostwa Powiatowego.

KIERUNEK V

Wspieranie merytoryczne i finansowe organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

ZADANIA:

1. Wspieranie nowych organizacji pozarządowych, szczególnie w środowiskach wiejskich powiatu bielskiego.
2. Utworzenie Centrum Informacji i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim.
3. Udzielanie dotacji na realizację imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez organizacje pozarządowe.
4. Udzielanie doradztwa prawnego , pomocy psychologicznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom

OCZEKIWANE EFEKTY:

1. Wzrost liczby organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w środowiskach lokalnych.
2. Zwiększenie integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem i umożliwienie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.
3. Zintegrowanie działań samorządów z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Partnerzy: samorząd powiatowy, samorzady gminne, miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, PFRON, PCPR, organizacje pozarządowe.

IV. DODATKOWE INFORMACJE O PROGRAMIE

„Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych” w powiecie bielskim na lata 2003-2005 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim przy współpracy:

- Urzędów Miast i Gmin,

- Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Powiatowego Zespołu Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Organizacji Pozarządowych,
- Dyrekcji Przedszkoli i Szkół prowadzących edukację osób niepełnosprawnych,

W Programie zostały ustalone priorytetowe kierunki działania wynikające z potrzeb i obecnej sytuacji osób niepełnosprawnych zamieszkałych w naszym powiecie. Program wymaga uruchomienia nowych mechanizmów, które zapewnią osobom niepełnosprawnym szeroko rozumianą samodzielną egzystencję w życiu codziennym.

Program opiera się na celach strategicznych „Wojewódzkiego Programu Poprawy Życia Społecznego i Zawodowego Osób Niepełnosprawnych na lata 2000-2005” i nawiązuje do programu PFRON „ Wyrównywanie Różnic Między Regionami” , które zmierzają do poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych.

Zadania z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych zawarte w Programie stanowią Załącznik do Programu. Podmioty, które planują wykonanie tych zadań, przeznaczą na ich realizację środki własne oraz środki pozyskane z innych źródeł.

Załącznik do
Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
w Powiecie Bielskim na lata 2003 – 2005

Szczegółowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
w Powiecie Bielskim na lata 2003 – 2005

wynikający z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U Nr 123 poz. 776 z późn. zm.)

Lp.	Zadania do wykonania	Realizatorzy	Środki finansowe	Termin realizacji
1.	Likwidacja barier transportowych: - zakup środka transportu do przewozu osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Starostwo Powiatowe 	własne powiatu PFRON (przypuszczalny koszt zakupu 300.000 zł)	2003-2004r.
2.	Utworzenie, przystosowanie około 20 – stu , stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Starostwo Powiatowe, ● PCPR, ● pracodawcy z powiatu bielskiego 	środki własne pracodawców przy współudziale środków PFRON	2004-2005r.
3.	Zwiększenie, utworzenie bazy rehabilitacyjnej w ośrodkach zajmujących się rehabilitacją osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych ● Dom Pomocy Społecznej w Brańsku ● SP ZOZ w Bielsku Podlaskim 	środki własne realizatorów zadania przy współudziale środków PFRON	2003-2005r.
4.	Przystosowanie pomieszczeń stowarzyszeniom działającym na rzecz osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Starostwo Powiatowe ● stowarzyszenia 	środki własne powiatu	2003-2004r.
5.	Bezpłatne użyczenie pomieszczeń stowarzyszeniom działającym na rzecz rehabilitacji osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Starostwo Powiatowe 	środki własne powiatu	2003-2005r.
6.	Organizacja spotkań, imprez integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● PCPR, ● stowarzyszenia, ● samorządy lokalne powiatu bielskiego 	środki własne organizatorów przy współudziale środków PFRON	2003-2005r.

7.	<p>Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie wejścia z podjazdem , przystosowanie sanitariatów do potrzeb osób niepełnosprawnych w Bursie Szkolnej w Bielsku Podlaskim, - wykonanie windy w Starostwie Powiatowym w Bielsku Podlaskim , - utworzenie wejścia z podjazdem w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku Podlaskim, - utworzenie wejścia z podjazdem w SP ZOZ w Bielsku Podlaskim, - wykonanie barierek ochronnych na podjeździe dla osób niepełnosprawnych na tereny rekreacyjne DPS w Brańsku, - wykonanie drugiego podjazdu dla osób niepełnosprawnych na posesji DPS, - przebudowa wejścia z wykonaniem podjazdu dla osób niepełnosprawnych do gabinetów lekarskich w budynku po Przychodni Zdrowia w Brańsku, - likwidacja barier przy Zespole Szkół z Dodatkowym Nauczaniem Języka Białoruskiego im. „Ziemi Orłańskiej” w Orli, - wybudowanie podjazdu w budynku Urzędu Gminy Rudka, - wybudowanie podjazdu w Szkole Podstawowej w Niemyjach Nowych, 	<ul style="list-style-type: none"> ● samorządy lokalne powiatu bielskiego ● DPS w Brańsku ● SP ZOZ w Bielsku Podlaskim 	<p>środki własne realizatorów przy współudziale środków PFRON</p>	2003–2005r.
----	--	---	---	-------------

	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie podjazdu w budynku Urzędu Miasta w Bielsku Podlaskim , - likwidacja barier w Przedszkolu Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi, - adaptacja ulic do wymogów osób niepełnosprawnych na terenie miasta Bielsk Podlaski . 			
--	---	--	--	--

Realizacja szczegółowych zadań Programu uzależniona jest od efektów w pozyskiwaniu środków finansowych.